

वर्ष ५०

अङ्क ३

मङ्सिर २०८२

नोभेम्बर-डिसेम्बर २०२५

‘डा. यादवप्रसाद पन्तको बहुआयामिक व्यक्तित्व र नेपालको अर्थतन्त्रमा उहाँको योगदान’ विषयक विचार गोष्ठी सम्पन्न

‘डा. यादवप्रसाद पन्तको बहुआयामिक व्यक्तित्व र नेपालको अर्थतन्त्रमा उहाँको योगदान’ विषयक एक दिने विचार गोष्ठी कात्तिक २८ गते काठमाडौँमा सम्पन्न भएको छ। नेपाल सरकारका पूर्व अर्थमन्त्री एवम् नेपाल राष्ट्र बैंकका पूर्व गभर्नर स्वर्गीय पन्तको १००औँ जन्मजयन्तीका सन्दर्भमा यस बैंकद्वारा उक्त गोष्ठी आयोजना गरिएको हो।

गोष्ठीका प्रमुख अतिथि अर्थमन्त्री रामेश्वरप्रसाद खनालले नेपालको आधुनिक अर्थतन्त्रको जग बसाली नेपालको अर्थव्यवस्थालाई अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रसँग आवद्ध गर्ने सन्दर्भमा डा. पन्तको महत्त्वपूर्ण योगदान रहेको चर्चा गर्नुभयो। डा. पन्तलाई ‘बहुआयामिक व्यक्तित्व’को रूपमा स्मरण गर्दै अर्थमन्त्री खनालले भन्नुभयो, “उहाँ कुनै एउटा विधामा मात्रै सीमित हुनुहुन्थेन। वित्तीय र मौद्रिक नीतिमा उहाँको विशेष दखल थियो। साथै, उहाँ एक कुशल योजनाकार, कुटनीतिज्ञ र राजनीतिज्ञ पनि हुनुहुन्थ्यो।” डा. पन्तका विचार र दृष्टिकोण आज पनि उत्तिकै सान्दर्भिक रहेको अर्थमन्त्री खनालको भनाइ थियो।

कार्यक्रममा गभर्नर प्रा.डा. विश्वनाथ पौडेलले डा. पन्तको नेतृत्वकालमा मुलुकको अर्थव्यवस्था र वित्तीय प्रणालीमा महत्त्वपूर्ण संरचनागत सुधारको थालनी भएको चर्चा गर्नुभयो। रु.५०० र रु.१००० दरका बैंक नोटको प्रचलन, बैंकिङ विकास कोषको स्थापना

र बैंकिङ सेवाको पहुँच अभिवृद्धिका निम्ति डा. पन्तबाट भएका नीतिगत र संरचनागत प्रयास स्मरणीय रहेको विचार उहाँले व्यक्त गर्नुभयो।

सो अवसरमा पूर्व अर्थमन्त्री डा. प्रकाशचन्द्र लोहनीले स्वर्गीय पन्तलाई ‘आधुनिक अर्थतन्त्रका चिन्तक’ र ‘दूरदर्शी आर्थिक दृष्टिकोण’ राख्ने व्यक्तित्वको रूपमा चित्रण गर्दै उहाँको नेतृत्वमा भएका आर्थिक सुधारका प्रयासहरू स्मरण गर्नुभयो।

गोष्ठीमा पूर्व गभर्नर गणेशबहादुर थापाले पन्तको नेतृत्वकालमा बैंकिङ तथा वित्तीय सेवाको विस्तारमा उल्लेख्य प्रगति

हासिल भएको धारणा राख्नुभयो। राष्ट्र बैंकका पूर्व सञ्चालक प्रा.डा. पार्थिवेश्वरप्रसाद तिमिल्सिनाले स्वर्गीय पन्तको सिर्जनशील व्यक्तित्व र उहाँका कृतिहरूका बारेमा स्मरण गर्नुभयो।

पूर्व अर्थमन्त्रीहरू डा. युवराज खतिवडा, ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की र डा. रूप ज्योति तथा पूर्व गभर्नरहरू डा. तिलकबहादुर रावल, दीपेन्द्रपुरुष ठकाल, विजयनाथ भट्टराई र दीपेन्द्रबहादुर क्षेत्रीले डा. यादवप्रसाद पन्तको व्यक्तित्वका विविध पक्षबारे चर्चा गर्नुभयो। पूर्व महालेखापरीक्षक भानुप्रसाद आचार्य, ‘डा.

पन्त अनुसन्धान तथा विकास प्रतिष्ठान, नेपाल'का सदस्य एवम् डा. पन्तको परिवारका सदस्य राधेश पन्तलगायतले स्वर्गीय पन्तका प्रेरणादायी क्षणहरूको स्मरण गर्नुभएको थियो।

सो अवसरमा राष्ट्र बैंकका पूर्व कार्यकारी निर्देशक भोलाराम श्रेष्ठले 'डा. यादवप्रसाद पन्तको बहुआयामिक व्यक्तित्व र नेपालको अर्थतन्त्रमा उहाँको योगदान' विषयमा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नुभयो। गोष्ठीमा प्रतिष्ठानद्वारा डा. पन्तको जीवनीमाथि तयार गरिएको सङ्क्षिप्त श्रव्यदृश्य सामग्रीसमेत प्रस्तुत गरिएको थियो। सो अवसरमा पूर्व अर्थमन्त्रीहरू डा. भेषबहादुर थापा, शङ्करप्रसाद कोइराला र वर्णमान पुन, राष्ट्र बैंकका सञ्चालकहरू चिन्तामणि शिवाकोटी,

डा. शङ्करप्रसाद आचार्य र डा. रवीन्द्रप्रसाद पाण्डे, अर्थविद्, राष्ट्र बैंकका उच्च अधिकारी, बैंक तथा वित्तीय संस्थाका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत, उद्योगी व्यवसायी, सञ्चारकर्मी, पन्त परिवारका सदस्यहरू लगायतको उपस्थिति थियो।

सो अवसरमा नेपाल राष्ट्र बैंकका वरिष्ठ डेपुटी गभर्नर डा. नीलम ढुङ्गाना तिमिसनाले स्वागत मन्तव्य राख्नुभयो भने डेपुटी गभर्नर बमबहादुर मिश्रले छलफल सत्रको सहजीकरण गर्नुभयो। गभर्नरको कार्यालयका कार्यकारी निर्देशक दयाराम शर्मा पंगेनीले गोष्ठी सञ्चालन गर्नुभएको थियो।

वि.सं. १९८२ मङ्सिर २ गते काठमाडौंमा

जन्मनुभएका डा. पन्तले २०२५ देखि २०३० सालसम्म राष्ट्र बैंकको गभर्नर र २०३७ देखि २०३८ सालसम्म अर्थमन्त्रीको समेत जिम्मेवारी सम्हाल्नुभएको थियो। उहाँ राष्ट्रिय योजना आयोगका संस्थापक सदस्यसमेत हुनुहुन्थ्यो। उहाँको नेतृत्वकालमा अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष, विश्व बैंकलगायतका अन्तर्राष्ट्रिय वित्तीय निकायसँगको सम्बन्ध विस्तारमा फलदायी र परिणाममुखी प्रयासहरू भएका थिए। डा. पन्तको कार्यकालमा मुलुकको अर्थतन्त्रको नीतिगत र संरचनागत सुधारका निम्ति भएका प्रयासको स्मरण गर्दै उहाँप्रति सम्मानस्वरूप बैंकद्वारा उक्त गोष्ठी आयोजना गरिएको थियो। ■

JTCC को नवौँ बैठक काठमाडौंमा सम्पन्न

नेपाल राष्ट्र बैंक र भारतीय रिजर्व बैंक (आरबीआई) को साझा समन्वय संयन्त्र 'Joint Technical Coordination Committee (JTCC)' को नवौँ बैठक कात्तिक १७ गते काठमाडौंमा सम्पन्न भएको छ।

उक्त बैठकको उद्घाटन गर्दै गभर्नर प्रा.डा. विश्वनाथ पौडेलले मौद्रिक तथा वित्तीय क्षेत्रका अन्तरदेशीय सरोकारका विषयमा परिणाममुखी संवाद र तिनलाई प्राविधिक रूपमा

समाधानका लागि उक्त संयन्त्र प्रभावकारी रहेको बताउनुभयो। सो अवसरमा उहाँले मौद्रिक नीति, विदेशी विनिमय व्यवस्थापन, नियमन, सुपरिवेक्षण र भुक्तानी प्रणालीका उत्कृष्ट अभ्यासको आदानप्रदान, प्राविधिक क्षमता अभिवृद्धि र नीति तर्जुमाको प्रभावकारिताको सन्दर्भमा 'जेटीसीसी' महत्त्वपूर्ण मञ्चको रूपमा स्थापित भएको स्पष्ट पार्नुभयो। आगामी दिनमा उक्त मञ्चमार्फत दुई केन्द्रीय बैंकबीचको संस्थागत

सम्बन्ध र प्राविधिक सहयोगको आदानप्रदान थप सघन बन्दै जाने विश्वास समेत गभर्नर पौडेलले व्यक्त गर्नुभयो। बैठकको उद्घाटन सत्रमा डेपुटी गभर्नर बमबहादुर मिश्रको समेत उपस्थिति थियो।

सोही अवसरमा भारतीय रिजर्व बैंकका कार्यकारी निर्देशक एवम् 'जेटीसीसी' संयोजक अर्णवकुमार चौधरीले उक्त संयन्त्र स्थापना भएयता मुद्रा व्यवस्थापन, वैदेशिक व्यापार

र भुक्तानी कारोबारको सहजीकरण, वित्तीय समावेशीकरणको प्रवर्द्धनका सन्दर्भमा फलदायी अभ्यासहरू कार्यान्वयनमा आएको विचार व्यक्त गर्नुभयो। 'जेटीसीसी'मार्फत दुई केन्द्रीय बैंकको पारस्परिक सहकार्य र समन्वय आगामी दिनमा थप सबल हुने विश्वास उहाँले व्यक्त गर्नुभयो।

बैठकमा गभर्नरको कार्यालयका कार्यकारी निर्देशक एवम् राष्ट्र बैंकका तर्फबाट 'जेटीसीसी' संयोजक राजनविक्रम थापाले स्वागत मन्तव्य राख्दै दुईपक्षीय हित प्रवर्द्धनका निम्ति उक्त संयन्त्रलाई आगामी दिनमा सार्थक र परिणाममुखी बनाउनुपर्ने आवश्यकता औल्याउनुभयो।

बैठकको दोस्रो सत्रमा दुवै केन्द्रीय बैंकका 'जेटीसीसी'सम्बद्ध अधिकारीहरूबीच द्विपक्षीय सरोकारका विभिन्न छ वटा एजेण्डामा छलफल भएको थियो। सो अवसरमा नेपाल र भारतबीच अन्तरदेशीय विद्युतीय भुक्तानी कारोबारको

सहजीकरण र अन्य समसामयिक विषयमा छलफल भएको थियो। यसै गरी, मौद्रिक नीति, तरलता व्यवस्थापन, विदेशी विनिमय व्यवस्थापनलगायतका विषयमा आरबीआईले गरेका असल नीतिगत अभ्यासलाई अवलम्बन गर्न सकिने सम्भावनाबारे छलफल भएको थियो। सो अवसरमा 'जेटीसीसी'को आठौँ बैठकमा छलफल भएका एजेण्डाको कार्यान्वयनको स्थितिबारे समीक्षा गरिएको थियो।

बैठकमा राष्ट्र बैंकका तर्फबाट कार्यकारी निर्देशकहरू रेवतीप्रसाद नेपाल, विश्रुत थापा, गुरुप्रसाद पौडेल, किरण पण्डित, डा. रामशरण खरेल, डा. डिल्लीराम पोखरेल, निश्चल अधिकारीलगायतको सहभागिता थियो। आरबीआईका तर्फबाट कार्यकारी निर्देशक चौधरीसँगै महाप्रबन्धकद्वय लथा राधाकृष्णन र सास्वतकुमार महापात्र र प्रबन्धक अपर्णा

वक्त्रको सहभागिता थियो।

कार्यक्रममा गभर्नरको कार्यालयका का.मु.निर्देशक सुमन नेउपानेले समापन मन्तव्य राख्नुभयो भने सहायक निर्देशक मेरिना श्रेष्ठले कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुभएको थियो।

बैठकपश्चात् कार्यकारी निर्देशक चौधरी र महाप्रबन्धक महापात्रले क्रमशः भारतीय अर्थतन्त्रको समष्टिगत स्थिति र भारतमा भुक्तानी प्रणालीको विकासक्रमका विषयमा प्रस्तुति दिनुभएको थियो।

वैकिङ तथा वित्तीय प्रणालीका द्विपक्षीय सरोकारका विषयमा सहकार्य र समन्वय गर्ने तथा विभिन्न विषयमा रहेका समस्यालाई सुल्झाउनका निम्ति यस्तो समन्वयात्मक संयन्त्र तयार गर्ने क्रममा १३ मे, २०१६ मा 'Joint Technical Coordination Committee (JTCC)' को गठन भएको थियो। ■

गभर्नर पौडेल 61st SEACEN Governors' Conference र 45th SEACEN Governors' Meeting मा सहभागी

गभर्नर प्रा.डा. विश्वनाथ पौडेल २०८२ कात्तिक ११ र १२ गते इण्डोनेसियाको बालीमा आयोजित ६१औँ 'SEACEN Governors' Conference' र ४५औँ 'SEACEN Governors' Meeting' मा सहभागी हुनुभयो।

SEACEN Centre र बैंक इण्डोनेसियाद्वारा संयुक्त रूपमा आयोजित उक्त सम्मेलनको पहिलो दिन बैंक इण्डोनेसियाका गभर्नर डा. पेरी वार्जियोले स्वागत मन्तव्य राख्दै सम्मेलनको उद्देश्य र महत्त्वमाथि प्रकाश पार्नुभयो भने SEACEN Centre का कार्यकारी निर्देशक डा. सिनयोड पार्कले उद्घाटन मन्तव्य राख्नुभएको थियो।

६१औँ 'SEACEN Governors' Conference' का अवसरमा तीन वटा सत्रमार्फत 'Asian Financial Integration

to Navigate Geo-economics Shifts: Unlocking Growth and Innovation' विषयमा Governors' Panel Discussion सञ्चालन गरिएको थियो। छलफलमा एसियाली मुलुकहरूबीचको वित्तीय आवद्धतासँग सम्बन्धित चुनौती तथा अवसर, आर्थिक आवद्धताका लागि अन्तरदेशीय विद्युतीय भुक्तानी सेवाको भूमिका र दिगो वित्त प्रवर्द्धनका सम्बन्धमा केन्द्रीय बैंकको भूमिका लगायतका विषयमा चर्चा गरिएको थियो।

कार्यक्रमको दोस्रो दिन ४५औँ 'SEACEN Board of Governors' (BOG) Meeting' बैंक इण्डोनेसियाका डेपुटी गभर्नर Ricky Perdana Gozali को अध्यक्षतामा सम्पन्न भएको थियो। उक्त बैठकमा सन् २०२५ मा भएका गतिविधि, २०२६ देखि २०३० को रणनीतिक

योजनाको मस्यौदा, सन् २०२६ का लागि प्रस्तावित कार्यक्रम र बजेटलगायतका विषयमा छलफल गरी सहभागी गभर्नरहरूको सुझावका आधारमा प्रस्तावहरू अनुमोदन गरिएको थियो।

बैठकले SEACEN को सन् २०२६ को अध्यक्षता लाओसको केन्द्रीय बैंक 'बैंक अफ द लाओ, पीडीआर'लाई हस्तान्तरण गरेको छ। योसँगै ६२औँ 'SEACEN Governors' Conference' र ४६औँ 'SEACEN Governors' Meeting' लाओसमा हुने जनाइएको छ।

सम्मेलनमा भुक्तानी प्रणाली विभागका कार्यकारी निर्देशक डा. सत्येन्द्र तिमिल्सिना, सूचना प्रविधि विभागका कार्यकारी निर्देशक निश्चल अधिकारी र गभर्नरको कार्यालयका सहायक निर्देशक आस्था लम्सालको समेत सहभागिता थियो। ■

अर्थमन्त्री खनालसमक्ष आ.व.२०८१/८२ को वार्षिक प्रतिवेदन पेस

गभर्नर प्रा.डा. विश्वनाथ पौडेलले नेपाल राष्ट्र बैंकको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को वार्षिक प्रतिवेदन अर्थमन्त्री रामेश्वरप्रसाद खनालसमक्ष पेस गर्नुभएको छ।

कात्तिक ३० गते अर्थ मन्त्रालयमा आयोजित सङ्क्षिप्त कार्यक्रमका बीच गभर्नर पौडेलले उक्त प्रतिवेदन पेस गर्नुभएको हो। तीन वटा खण्डमा विभाजित उक्त प्रतिवेदनको पहिलो खण्डमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को समष्टिगत आर्थिक तथा वित्तीय स्थितिलाई समेटिएको छ। दोस्रो खण्डमा बैंकका कामकारवाहीको विवरण र तेस्रो खण्डमा बैंकको गत आर्थिक वर्षको वित्तीय विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ। वित्तीय विवरणमा गत आर्थिक वर्षको अन्तिम लेखापरीक्षणका विवरणलाई समेटिएको छ।

प्रस्तुत वार्षिक प्रतिवेदनअनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को विदेशी विनिमय तथा अन्य सम्पत्ति पुनर्मूल्याङ्कन लाभ/हानि समायोजनअघिको खुद आय अघिल्लो वर्षको तुलनामा ५.११ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.८० अर्ब ४८ करोड २६ लाख ५० हजार कायम भएको छ।

राष्ट्र बैंक सञ्चालक समितिको मिति २०८२ कात्तिक २८ को बैठकले बैंकका विभिन्न कोषहरूमा छुट्याउनुपर्ने आवश्यक रकम विनियोजन गरी बाँकी रकम रु.४२ अर्ब नेपाल सरकारलाई उपलब्ध गराउने निर्णय

गरेको छ। २०८२ असार मसान्तको वित्तीय स्थितिको विवरणअनुसार बैंकको सम्पत्ति तथा दायित्व २०८१ असार मसान्तको तुलनामा २ ५.२३ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.२६ खर्ब ७१ अर्ब २३ करोड ५५ लाख ४० हजार पुगेको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ।

नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ५१ मा बैंकले वासलात, आय व्यय

र सोसँग सम्बन्धित विवरण वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने र आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले चार महिनाभित्र नेपाल सरकारसमक्ष उक्त प्रतिवेदन पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। साथै, ऐनको दफा ५३(१) मा बैंकको लेखापरीक्षण, बैंकका कामकारवाही र आर्थिक तथा वित्तीय अवस्थामा सम्बन्धी प्रतिवेदन नेपाल सरकारसमक्ष पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। ■

डोल्पाको दुनैमा वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम

वित्तीय समावेशिता तथा ग्राहक संरक्षण महाशाखाले कात्तिक १५ गते डोल्पाको दुनैमा वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम आयोजना गर्‍यो।

वरिष्ठ डेपुटी गभर्नर डा. नीलम ढुङ्गना तिमिसनाको उपस्थितिमा महाशाखाले उक्त कार्यक्रम आयोजना गरेको हो। कार्यक्रममा डोल्पा क्याम्पसका प्रमुख विष्णुलाल बुढासँगै बैंक तथा वित्तीय संस्थाका प्रतिनिधि, स्थानीय महिला, साना व्यवसायी, विद्यार्थीलगायतको सहभागिता थियो।

सो अवसरमा डा. तिमिसनाले वित्तीय साक्षरताको महत्त्वबारे प्रष्ट पार्दै राष्ट्र बैंकले देशको विभिन्न दुर्गम स्थानमा वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आइरहेको जानकारी दिनुभयो। वचत, लगानी, कर्जाको सदुपयोगिता, निक्षेप तथा कर्जाको व्याजदर, विप्रेषणको उत्पादक क्षेत्रमा प्रयोग, डिजिटल भुक्तानी, वित्तीय पहुँचका विविध पक्षमाथि समेत उहाँले धारणा राख्नुभयो।

कार्यक्रममा महाशाखाका उप-निर्देशक शिव रेग्मीले वित्तीय साक्षरताको अवधारणा,

आधारभूत वित्तीय ज्ञान, व्यक्तिगत वित्तका प्राथमिकता, डिजिटल वित्तीय साक्षरताको महत्त्व, डिजिटल कारोबारका फाइदा र चुनौतीका विषयमा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नुभयो।

सो अवसरमा महाशाखाका निर्देशक शिखा अधिकारी रेग्मीले कार्यक्रमको उद्देश्यमाथि

प्रकाश पार्दै वित्तीय साक्षरताका निम्ति राष्ट्र बैंकबाट भएका प्रयासहरूबारे जानकारी दिनुभयो भने सुर्खेत कार्यालयका प्रमुख राजनप्रसाद रेग्मीले स्वागत मन्तव्य राख्नुभयो। महाशाखाका सहायक निर्देशक श्रीजा श्रेष्ठले उक्त कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुभएको थियो। ■

नुवाकोटमा आर्थिक गतिविधि अध्ययनसम्बन्धी गोष्ठी

आर्थिक अनुसन्धान विभागले कात्तिक २८ गते नुवाकोटको विदुरमा आर्थिक गतिविधि अध्ययनसम्बन्धी गोष्ठी आयोजना गर्‍यो।

विभागका कार्यकारी निर्देशक डा. रामशरण खरेलको अध्यक्षतामा आयोजित कार्यक्रममा नुवाकोट उद्योग वाणिज्य संघका अध्यक्ष राजेन्द्र श्रेष्ठ, जिल्लास्थित सरकारी निकायका प्रमुखहरू, उद्योगी व्यवसायी, बैंक तथा वित्तीय संस्थाका प्रतिनिधि र अन्य सरोकारवाला निकायका प्रतिनिधिको सहभागिता थियो।

कार्यक्रममा विभागका उप-निर्देशक सजना शिल्पकारले मुलुकको समग्र अर्थतन्त्रसँगै वागमती प्रदेशअन्तर्गतका जिल्लाको आर्थिक गतिविधिका सम्बन्धमा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नुभयो। सो अवसरमा तथ्याङ्क प्रदायक संघ-संस्थाका

प्रतिनिधिका तर्फबाट शुद्ध र परिष्कृत तथ्याङ्क आदानप्रदानको समन्वयका निम्ति यस्ता कार्यक्रम फलदायी हुने धारणा राखिएको थियो।

गोष्ठीमा कार्यकारी निर्देशक खरेलले सहभागीबाट उठेका जिज्ञासा र समसामयिक आर्थिक विषयमाथि प्रकाश पार्नुभयो। सो

अवसरमा विभागका सहायक निर्देशक धनञ्जय पराजुलीले स्वागत मन्तव्य राख्नुभयो भने सहायक निर्देशक अर्जुनकुमार श्रेष्ठले कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुभएको थियो। आर्थिक अनुसन्धान विभागले वार्षिक र अर्धवार्षिक रूपमा आर्थिक गतिविधि अध्ययन प्रतिवेदन प्रकाशन गर्दै आएको छ। ■

विराटनगरमा जोखिम व्यवस्थापनसम्बन्धी गोष्ठी

संस्थागत योजना तथा जोखिम व्यवस्थापन विभागले कात्तिक २९ गते विराटनगरमा नेपाल राष्ट्र बैंकको जोखिम व्यवस्थापनका सम्बन्धमा कार्यशाला गोष्ठी आयोजना गर्‍यो।

बैंकका विभिन्न विभाग/कार्यालयका जोखिम व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूको सहभागितामा विभागले उक्त गोष्ठी आयोजना गरेको हो। गोष्ठीको पहिलो सत्रमा विभागका का.मु. निर्देशक प्रल्हाद गिरिले 'Institutional Framework for Risk Management at NRB' विषयक कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नुभयो। त्यस क्रममा उहाँले जोखिम व्यवस्थापनको सैद्धान्तिक दृष्टिकोण, नेपाल राष्ट्र बैंकमा जोखिम व्यवस्थापनको अभ्यास, विद्यमान संस्थागत संरचना, बैंकमा अवलम्बन गरिएका जोखिम व्यवस्थापन प्रक्रियासँगै जोखिम न्यूनीकरणका निम्ति अपनाउनुपर्ने रणनीतिबारे चर्चा गर्नुभयो।

यसै गरी, दोस्रो सत्रमा विभागका सहायक निर्देशक पुष्कर खनालले 'Practical

Approach to Risk Management Practices at NRB' विषयमा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै जोखिम अभिलेख, जोखिम पुस्तिकाको तयारी र जोखिम रिपोर्टिङका व्यवहारिक पक्षबारे जानकारी गर्नुभयो।

सो अवसरमा विभागका कार्यकारी निर्देशक राजनविक्रम थापाले विभाग/कार्यालयको सम्भावित जोखिम पहिचान गरी स्पष्ट दृष्टिकोण

र कार्ययोजनासहित सोको न्यूनीकरणका निम्ति प्रयास गर्नुपर्ने आवश्यकतामा जोड दिनुभयो।

सो अवसरमा विराटनगर कार्यालयका निर्देशक शैलेन्द्र रेग्मीले स्वागत मन्तव्य राख्दै राष्ट्र बैंकमा जोखिम व्यवस्थापनको महत्त्वबारे प्रकाश पार्नुभयो भने उप-निर्देशक दीपेन्द्रप्रसाद पोखरेलले कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुभएको थियो। ■

संस्थागत योजना तथा जोखिम व्यवस्थापन विभागमा ज्ञान आदानप्रदान कार्यक्रम

संस्थागत योजना तथा जोखिम व्यवस्थापन विभागले कात्तिक २७ गते ज्ञान आदानप्रदान कार्यक्रम आयोजना गर्‍यो।

कार्यक्रममा विभागका का.मु. निर्देशक प्रल्हाद गिरिले 'Laying the Foundation: A Balanced Fintech Ecosystem for Nepal' विषयमा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नुभयो। त्यस क्रममा उहाँले विश्वभर विस्तार भइरहेको फिनटेकको प्रवृत्ति, डिजिटल वित्तीय सेवाका अवसर र सम्भावित जोखिमको व्यवस्थापनका सन्दर्भमा राष्ट्र बैंकको अग्रणी भूमिका रहने बताउनुभयो। साथै, परिवर्तित परिस्थितिमा

वित्तीय सेवाको विविधीकरण र डिजिटल कर्जा, लगानी, बीमा, आधारभूत वित्तीय सेवामा समेत प्रविधिजन्य वित्तीय सेवा प्रणाली (फिनटेक इकोसिस्टम) बनाउन राष्ट्र बैंकमा

फिनटेक महाशाखा वा विभाग स्थापना हुनुपर्ने आवश्यकता गिरिले औल्याउनुभयो। ज्ञान आदानप्रदान कार्यक्रममा विभागका कर्मचारीहरूको सहभागिता थियो। ■

वाणिज्य बैंकको सम्पत्ति गुणस्तर समीक्षा: अन्य मुलुकको अनुभव र नेपालको सन्दर्भ

सिद्धराज मर्द
उप-निर्देशक

१. पृष्ठभूमि

बैंक तथा वित्तीय संस्थाले प्रदान गरेको कर्जाको गुणस्तर सुधार गर्ने कार्य वित्तीय स्थायित्व कायम गर्ने केन्द्रीय बैंकको उद्देश्यको एउटा महत्वपूर्ण पाटो हो। बैंक तथा वित्तीय संस्थाले कतिपय अवस्थामा अधिक जोखिम बहन गर्न खोज्ने र कर्जाको तीव्र विस्तार गर्न खोज्ने भएकाले कर्जाको गुणस्तर अनुगमन एवम् मापन गर्ने र गुणस्तर व्यवस्थापनका लागि आवश्यक नियामकीय तथा सुपरिवेक्षकीय व्यवस्था गर्ने जिम्मेवारी धेरैजसो मुलुकमा केन्द्रीय बैंकलाई सुम्पिएको हुन्छ। यसै सन्दर्भमा केन्द्रीय बैंकहरूले बैंक तथा वित्तीय संस्थाको सम्पत्ति गुणस्तर समीक्षा अर्थात् 'एसेट क्वालिटी रिभ्यू' गर्ने गरेका छन्।

सम्पत्ति गुणस्तर समीक्षाले बैंक तथा वित्तीय संस्थाको कर्जा, लगानीलगायतका सम्पत्तिहरूको वर्गीकरण सही तरिकाले गरिएको छ वा छैन, कर्जा नोक्सानी व्यवस्था पर्याप्त मात्रामा गरिएको छ वा छैन, धितो मूल्याङ्कन सही तरिकाले भएको छ वा छैन र बैंकले लिएको जोखिमबमोजिमको पर्याप्त पुँजी कायम भएको छ वा छैन जस्ता पक्षको वैज्ञानिक ढङ्गले मूल्याङ्कन गर्ने कार्य गर्दछ। यस्तो समीक्षाको मुख्य उद्देश्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाको सम्पत्तिको यथार्थ स्थिति पत्ता लगाउने, कर्जा वर्गीकरण तथा कर्जा नोक्सानी व्यवस्थाको पर्याप्तता सुनिश्चित गर्ने, पुँजी पर्याप्ततासम्बन्धी यथार्थ मूल्याङ्कन गर्ने, बैंक तथा वित्तीय संस्थाप्रति सर्वसाधारण बचतकर्ता, लगानीकर्ता र अन्तर्राष्ट्रिय जगत को विश्वास अभिवृद्धि गर्ने र वित्तीय क्षेत्रको स्वास्थ्य सुधारका लागि आधार प्रदान गर्नु रहेको हुन्छ।

२. अन्तर्राष्ट्रिय अनुभव

विभिन्न मुलुकले वित्तीय क्षेत्रको कर्जा गुणस्तर व्यवस्थापनमार्फत वित्तीय स्थायित्वलाई अझ सुदृढ बनाउनका लागि सम्पत्तिको गुणस्तर समीक्षा गर्दै आएका छन्। यस्ता समीक्षाको मोडालिटीमा केही विविधता भए तापनि सबैजसो समीक्षाको उद्देश्य भने एउटै रहेको हुन्छ। कुनै मुलुकहरूले यस्तो मूल्याङ्कन पूर्णतः स्वतन्त्र अन्तर्राष्ट्रिय विज्ञहरूबाट गराउने गरेका छन् भने कतिपय अवस्थामा केन्द्रीय बैंक वा सुपरिवेक्षकीय निकाय आफैले यस्ता प्रकृतिको समीक्षा गर्दछन्। केही मुलुकमा स्वदेशी सुपरिवेक्षकले गरेको निरीक्षण कार्यलाई स्वतन्त्र अन्तर्राष्ट्रिय निकायबाट मूल्याङ्कन गराउने अभ्यास पनि छ। कतिपय मुलुकमा

सन् २०१३ मा युरोपेली केन्द्रीय बैंकले युरो क्षेत्रमा पर्ने १८ मुलुकका १३० वटा ठूला बैंकको सम्पत्ति गुणस्तर समीक्षा गरेको थियो। यसबाट प्राप्त नतिजाले २५ बैंकहरूको पुँजी समग्रमा २५ अर्ब युरोले थप गर्नुपर्ने, ४८ अर्बबराबरको सम्पत्ति मूल्य समायोजन गर्नुपर्ने र थप १३६ अर्ब युरोबराबरको कर्जालाई निष्क्रिय कर्जामा वर्गीकरण गर्नुपर्ने निष्कर्ष निकालेको थियो।

भने यस्तो समीक्षा अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको कर्जा कार्यक्रम अन्तर्गतको एउटा सर्तको रूपमा समेत गर्ने गरिएको छ। साथै केही मुलुकमा कोषको कर्जा कार्यक्रम अन्तर्गतको सर्तभन्दा पनि कोष तथा विश्व बैंकको वित्तीय क्षेत्र मूल्याङ्कन कार्यक्रम (एफस्याप) अन्तर्गत यस्तो समीक्षा हुँदै आएको छ।

सन् २०१३ मा युरोपेली केन्द्रीय बैंकले युरो क्षेत्रमा पर्ने १८ मुलुकका १३० वटा ठूला बैंकको सम्पत्ति गुणस्तर समीक्षा गरेको थियो। यसबाट प्राप्त नतिजाले २५ बैंकहरूको पुँजी समग्रमा २५ अर्ब युरोले थप गर्नुपर्ने, ४८ अर्बबराबरको सम्पत्ति मूल्य समायोजन गर्नुपर्ने र थप १३६ अर्ब युरोबराबरको कर्जालाई निष्क्रिय कर्जामा वर्गीकरण गर्नुपर्ने निष्कर्ष निकालेको थियो। समीक्षाको नतिजा

सार्वजनिक भएपश्चात् पुँजी अपुग हुने बैंकहरूले दुई हप्ताभित्र पुँजी वृद्धि योजना पेस गर्नुपर्ने र नौ महिनाभित्र पुँजी वृद्धि गरिसक्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको थियो।

सन् २०१४ मा बुल्गेरियाको चौथो वाणिज्य बैंक डुबेपश्चात् केन्द्रीय बैंकले विस्तृत सम्पत्ति गुणस्तर मूल्याङ्कन गराएको थियो। यसअन्तर्गत बैंकिङ प्रणालीको सम्पत्तिको करिब ८६ प्रतिशत सम्पत्तिको गुणस्तर मूल्याङ्कन गरिएको थियो। बाह्य विज्ञबाट गरिएको उक्त मूल्याङ्कनबाट करिब ६६ करोड बुल्गेरियन मुद्राबराबरको कर्जा नोक्सानी रकम थप गर्नुपर्ने देखिएको थियो। साथै, समीक्षाले तीन वटा बैंकहरूको पुँजी अपुग हुने देखाएकोमा एउटा बैंकले तत्काल पुँजी थप गरेको थियो भने अन्य दुई बैंकले सन् २०१७ सम्म पुँजी थप गर्ने योजना पेस गरेका थिए।

सन् २०१६ मा बैंक अफ घानाले वित्तीय क्षेत्रको स्वास्थ्य सुधार गर्नका लागि सम्पत्ति गुणस्तर समीक्षा गरेको थियो। उक्त समीक्षाले वित्तीय क्षेत्रको कर्जा गुणस्तर एवम् संस्थागत सुशासन कमजोर रहेको र केही संस्थाहरू लामो समय टिकन नसक्ने निष्कर्ष निकालेको थियो। यसैका आधारमा बैंक अफ घानाले नौ वटा बैंकहरूको इजाजतपत्र खारेज गर्नुका साथै अन्य केही बैंकलाई मर्जरमा जान निर्देशन दिएको थियो। बैंकहरूको पुँजी वृद्धिका लागि 'घाना अमालगमेटेड ट्रस्ट' को समेत स्थापना गरिएको थियो। यसबाट घानाका बैंकहरूको वित्तीय स्वास्थ्यमा केही हदसम्म सुधार आयो। तथापि हालसम्म पनि घानाको वित्तीय प्रणाली जोखिमपूर्ण नै रहेको विभिन्न तथ्यहरूले देखाउने गरेका छन्।

मङ्गोलियामा सन् २०१७ मा सम्पन्न समीक्षाले कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको करिब दुई प्रतिशत बराबरको पुँजी थप गर्नुपर्ने देखाएको थियो। यस्तो अपुग पुँजी सन् २०१८ नोभेम्बरसम्म वृद्धि गरिसक्न निर्देशन दिइएको थियो। सन् २०२२ मा प्रमुख पाँच बैंकहरूको कर्जा समीक्षामा भने अपुग पुँजी कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको करिब ०.०५ प्रतिशत मात्र रहेको थियो। हाल बैंक अफ मङ्गोलियाले हरेक पाँच वर्षमा ठूला पाँच बैंकहरूको सम्पत्ति गुणस्तर समीक्षा गर्ने योजना बनाएको छ।

युरोपेली मुलुक मन्टेनेग्रोमा सन् २०२०

मा गरिएको सम्पत्ति गुणस्तर समीक्षामा सबै १३ वटा बैंकहरूलाई समेटिएको थियो। अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष र युरोपेली संघको सुभाषका आधारमा बाह्य लेखापरीक्षकमार्फत उक्त समीक्षा गराइएको थियो। सो समीक्षाले मन्टेनेग्रोको वित्तीय प्रणालीको सम्पत्तिको गुणस्तर समग्रमा सन्तोषजनक रहेको निष्कर्ष निकालेको थियो। यसबाहेक ग्रीस, स्पेन, पोर्चुगल लगायतका अन्य युरोपेली मुलुकहरूले विभिन्न समयमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले प्रवाह गरेको कर्जाको समीक्षा गर्दै आएका छन्।

दक्षिण एसियाको हकमा श्रीलङ्का र बङ्गलादेशमा अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको कर्जा कार्यक्रम अन्तर्गत कर्जाको गुणस्तर समीक्षा गरिएको छ भने भारतीय रिजर्व बैंकले सन् २०१५ मा आफैले त्यस्तो समीक्षा गरेको थियो। भारतमा विशेषगरी सरकारी बैंकहरूको सम्पत्ति गुणस्तरको यथार्थ स्थिति पत्ता लगाउन सन् २०१५ मा 'एसेट क्वालिटी रिभ्यू' गरिएको थियो। यसअन्तर्गत भारतीय रिजर्व बैंकले ठूला बैंकहरूको रु.५०० करोडभन्दा माथिका कर्जा फाइलमाथि सघन अध्ययन गरेको थियो। उक्त समीक्षाले सरकारी बैंकमा सम्पत्तिको गुणस्तर उल्लेख्य मात्रामा लुकाइएको तथ्य पत्ता लगाएको थियो। समीक्षापश्चात् भारतमा खराब कर्जा अनुपात नौ प्रतिशतसम्म पुगेको थियो भने विभिन्न सरकारी बैंकको पुँजी अपर्याप्ततालाई सम्बोधन गर्नका लागि भारत सरकारले पुँजी थप्नु परेको थियो। अल्पकालका लागि यो समीक्षाले केही असहज परिणाम दिए तापनि यसले वित्तीय संस्थाहरूप्रतिको जनविश्वास अभिवृद्धि गर्न र भारतीय वित्तीय प्रणालीमा 'इन्सल्भेन्सी' तथा 'बैंकरप्सी कोड', 'खराब कर्जा व्यवस्थापन बैंक' लगायतका विभिन्न नीतिगत र कानुनी व्यवस्था सुधार गर्नका लागि मद्दत गरेको थियो।

श्रीलङ्कामा सन् २०२३ मा एसियाली विकास बैंकको सहयोगमा यस्तो समीक्षा सम्पन्न गरिएको छ। यसअन्तर्गत बाह्य स्वतन्त्र लेखापरीक्षकबाट श्रीलङ्काका नौ वटा बैंकको कर्जा गुणस्तर समीक्षा गरिएको छ। उक्त समीक्षाले बैंकिङ प्रणालीको करिब ८० प्रतिशत सम्पत्तिलाई समेटेको छ। समीक्षाको प्रतिवेदन सार्वजनिक नभए तापनि यसले विभिन्न बैंकमा पुँजी थप्नुपर्ने आवश्यकता देखाएको र यस्तो आवश्यकता सरकारी बैंकहरूमा बढी देखिएकोमा केन्द्रीय बैंकले अर्थ मन्त्रालयसँगको समन्वयमा 'बैंक पुनःपुँजीकरण रोडम्याप' बनाई कार्यान्वयनमा ल्याएको छ।

बङ्गलादेशमा विभिन्न चरणमा १८ वटा

हाल नेपालमा भइरहेको १० वटा ठूला
वाणिज्य बैंकहरूको सम्पत्ति गुणस्तर
मूल्याङ्कनले कर्जाको गुणस्तरको यथार्थ
स्थिति पत्ता लगाउन मद्दत गर्नुका
साथै कर्जाको 'एभरग्रीनीड' भइरहेको
भन्ने अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष, विश्व
बैंकलगायतका संस्थाहरूबाट व्यक्त
चासोलाई समेत सम्बोधन गर्ने देखिन्छ।

बैंकहरूको सम्पत्ति गुणस्तर समीक्षा भइरहेको छ। पहिलो चरणमा छ वटा निजी बैंकमा गरिएको समीक्षा सन् २०२५ मे महिनामा सम्पन्न भइसकेको छ भने बाँकी १२ बैंकहरूमा त्यस्तो समीक्षा सम्पन्न हुने क्रममा रहेको छ। यो समीक्षाले बैंकिङ प्रणालीको करिब ३५ प्रतिशत सम्पत्तिको मूल्याङ्कन गर्ने अपेक्षा गरिएको छ। समीक्षाका क्रममा केही बैंकहरूको सम्पत्तिको गुणस्तरसम्बन्धी रिपोर्टिङमा ठूलो अन्तर रहेको देखिएको छ। यसबाट बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कर्जाको गुणस्तरको यथार्थ अवस्था बाहिर आउन थालेको छ। बङ्गलादेशमा सन् २०२५ मार्चमा कुल निष्क्रिय कर्जा अनुपात २४ प्रतिशत र खुद निष्क्रिय कर्जा अनुपात १५ प्रतिशत पुगेको छ। सन् २०२५ मार्चमा ५० प्रतिशतभन्दा बढी कुल निष्क्रिय कर्जा अनुपात हुने बैंकको संख्या १० पुगेको छ भने पाँच प्रतिशतभन्दा कम हुने बैंकको संख्या घटेर १५ पुगेको छ।

३. नेपालको सन्दर्भ

नेपालमा हाल अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको विस्तारित कर्जा कार्यक्रमअन्तर्गत १० ठूला वाणिज्य बैंकहरूको सम्पत्ति गुणस्तरको समीक्षा भइरहेको छ। यो मूल्याङ्कन कोषको उक्त कर्जा कार्यक्रमको एउटा संरचनागत बेञ्चमार्क अर्थात् सर्तको रूपमा रहेको छ। हाल भइरहेको समीक्षाले बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट प्रवाहित कुल कर्जाको करिब ५५ प्रतिशत हिस्सालाई समेटेको छ। कर्जा गुणस्तर समीक्षाका लागि बोलपत्रमार्फत स्वतन्त्र अन्तर्राष्ट्रिय विज्ञको रूपमा बङ्गलादेशस्थित 'हवलदार युनुस एण्ड कम्पनी'ले काम गरिरहेको छ। उक्त कम्पनीले छानिएका १० वटा बैंकहरूको कर्जासम्बन्धी गुणात्मक मूल्याङ्कन गर्नुका साथै नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी एकीकृत निर्देशनबमोजिम बैंकहरूले कर्जा वर्गीकरण गरे नगरेको,

कर्जाको गुणस्तरानुरूप नोक्सानी व्यवस्था र पुँजी कायम गरे नगरेको सम्बन्धमा मूल्याङ्कन गरिरहेको छ। यसबाट प्राप्त हुने नतिजाले पक्कै पनि वाणिज्य बैंकहरूको कर्जा गुणस्तरको यथार्थ अवस्था थाहा हुनेछ। साथै, बैंक तथा वित्तीय संस्थाप्रति सरोकारवाला सबैको विश्वास अभिवृद्धि गर्नमा समेत उक्त समीक्षाबाट मद्दत पुग्नेछ। अन्य मुलुकहरूले यस्तो समीक्षालाई कमजोर बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको वासलात सुदृढ बनाउने अर्थात् 'क्लीन' गर्ने र यसबाट प्राप्त नतिजाका आधारमा खराब कर्जा व्यवस्थापनसम्बन्धी विभिन्न नीतिगत र संस्थागत सुधार गर्दै आएकोमा नेपाललाई समेत आवश्यक परेको खण्डमा त्यस्ता सुधारका निम्ति हाल भइरहेको समीक्षाले आधार प्रदान गर्ने देखिन्छ। नेपालमा करिब एक दशकअघि केही बैंकको कर्जाको गुणस्तर अन्तर्राष्ट्रिय फर्म 'केपिएमजी'मार्फत परीक्षण गर्न लगाएकोमा यसले अन्तर्राष्ट्रिय लेखामानको अवलम्बन, कर्जा वर्गीकरणमा सूक्ष्म निगरानी वर्गको व्यवस्था लगायतका सुधारहरू गर्नमा मद्दत गरेको थियो। पछिल्लो समयमा नेपालका बैंक तथा वित्तीय संस्थाले कर्जाको यथार्थ गुणस्तर प्रकाशन नगरेको तथा कर्जाको 'एभरग्रीनीड' गरेको विश्व बैंक तथा अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको चासोका सन्दर्भमा यो समीक्षाले बैंकहरूको कर्जा गुणस्तरको यथार्थ चित्र प्रस्तुत गर्ने अपेक्षा गरिएको छ।

४. निष्कर्ष

विभिन्न मुलुकहरूले बैंक तथा वित्तीय संस्थाको कर्जा गुणस्तरको यथार्थ अवस्था थाहा पाउन समय-समयमा सम्पत्ति गुणस्तर समीक्षा गर्दै आएका छन्। यस्तो समीक्षाबाट कर्जाको गुणस्तरमा सुधार आई वित्तीय क्षेत्रमा थप सुधार गर्नका लागि आधारसमेत प्राप्त हुने गरेको छ। यसबाट मुलुकको वित्तीय प्रणालीप्रति अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा विश्वास पनि अभिवृद्धि हुन गएको छ। हाल नेपालमा भइरहेको १० वटा ठूला वाणिज्य बैंकहरूको सम्पत्ति गुणस्तर मूल्याङ्कनले कर्जाको गुणस्तरको यथार्थ स्थिति पत्ता लगाउन मद्दत गर्नुका साथै कर्जाको 'एभरग्रीनीड' भइरहेको भन्ने अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष, विश्व बैंकलगायतका संस्थाहरूबाट व्यक्त चासोलाई समेत सम्बोधन गर्ने देखिन्छ। साथै, यसले मुलुकको वित्तीय प्रणालीप्रति जनविश्वास अभिवृद्धि गर्ने र कर्जाको गुणस्तर व्यवस्थापनका लागि आवश्यक नीतिगत एवम् संस्थागत सुधारका लागि आवश्यक आधार प्रदान गर्ने देखिन्छ। ■

Major Financial Indicators

as on Asoj End, 2082 (Mid-Oct, 2025)

		Class "A"	Class "B"	Class "C"	Overall
A. Credit, Deposit Ratios (%)					
1	Total Deposit/GDP	110.68	10.29	2.20	123.17
2	Total Credit/GDP	82.59	8.61	1.71	92.91
3	Total Credit/ Total Deposit**	74.62	83.64	78.03	75.44
4	CD Ratio*	73.76	83.29	78.34	74.63
5	Fixed Deposit/Total Deposit	45.82	45.03	64.10	46.08
6	Saving Deposit/Total Deposit	38.25	43.75	25.08	38.47
7	Current Deposit/Total Deposit	7.09	2.49	1.46	6.60
8	Call Deposit/Total Deposit	8.14	8.60	9.31	8.20
9	NPL/ Total Loan^	5.03	6.03	12.52	5.26
10	Total LLP /Total Loan	5.35	5.91	11.02	5.51
11	Deprived Sector Loan/Total Loan \$^	5.28	6.11	5.38	5.36
B. Liquidity Ratios (%)					
1	Cash & Bank Balance/Total Deposit	8.76	6.47	7.38	8.54
2	Investment in Gov. Securities/Total Deposit	15.09	13.95	11.01	14.92
3	Total Liquid Assets/Total Deposit	24.19	21.97	23.47	23.99
C. Capital Adequacy Ratios (%)					
1	Core Capital/RWA	9.83	10.47	10.47	9.89
2	Total Capital/RWA	12.91	13.42	12.82	12.95
D. Financial Access					
1	No. of institutions	20	17	17	54
2	No. of Branches	5,101	1,134	291	6,526
3	No. of Deposit Accounts	52,060,558	7,600,253	1,031,145	60,691,956
4	No. of Loan Accounts	1,661,844	267,527	69,120	1,998,491
5	No. of Branchless Banking Centers	801	5	-	806
6	No. of Branchless Banking Customers	277,419	556	-	277,975
7	No. of Mobile Banking Customers	24,372,754	3,739,966	306,171	28,418,891
8	No. of Internet Banking Customers	1,673,597	607,470	19,198	2,300,265
9	No. of ATMs	4,904	339	39	5,282
10	No. of Debit Cards	12,476,587	1,254,333	79,267	13,810,187
11	No. of Credit Cards	319,505	3,436	-	322,941
12	No. of Prepaid Cards	256,972	4,267	-	261,239
E. Interest Rate(%)					
1	Wt. Avg Interest Rate on Deposit	3.85			
	(a) Saving	3.04			
	(b) Fixed	5.49			
	(c) Call	0.99			
2	Wt. Avg Interest Rate on Credit	7.50			

Note:

Bank balance includes money at call

Nominal GDP for 2024/25(P) stands at Rs. 6,107,220 million

(Source: <https://nsonenepal.gov.np/content/13365/annuppout-statistics-regarding-national-audit-of-national/>)

Number of branches include head office, banking branches and extension counters

\$ 6 months prior Total Loan has been used to calculate Deprived Sector Lending Ratio

^Data as on Asoj end of FY2082/83 (2025/26)

*CD Ratio =

Total Credit

Total Deposit+Debentures not designated for capital fund+NRB Refiance loan+FCY loan more than or equal to 1 year-Interbank Deposit

**Total Credit / Total Deposit = $\frac{\text{Total Credit}}{\text{Total Deposit}}$ (As per balance sheet)

AML-CFT सम्बन्धी तालिम सम्पन्न

वैंकर्स प्रशिक्षण केन्द्रले कात्तिक २३ देखि २५ गतेसम्म थापाथलीमा 'AML CFT Regime in Nepal' विषयक सहायकस्तरीय तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्‍यो।

नौ वटा सत्रमा सञ्चालित उक्त तालिममा विभिन्न विभाग/कार्यालयका ३० र राष्ट्रिय सहकारी नियमन प्राधिकरणका दुई गरी ३२ जना प्रशिक्षार्थीको सहभागिता थियो। तालिममा सम्पत्ति शुद्धीकरण

निवारणको कानुनी पक्ष, सोसम्बन्धी नियामकीय र सुपरिवेक्षकीय अभ्यास, वित्तीय कारोबारको निगरानी, सम्पत्ति शुद्धीकरणका निरोधात्मक उपाय, साइबर अपराध, भर्चुअल मुद्रा/सम्पत्ति र यसबाट सिर्जित चुनौती, वित्तीय जानकारी इकाइमा हुने रिपोर्टिङ संयन्त्र, पारस्परिक समझदारी लगायतका विषयमा सहभागीलाई प्रशिक्षण दिइएको थियो। ■

बैंकको प्रवक्तामा कार्यकारी निर्देशक पौडेल

मानव संसाधन व्यवस्थापन विभागका कार्यकारी निर्देशक गुरुप्रसाद पौडेलले कात्तिक १८ देखि लागू हुनेगरी नेपाल राष्ट्र बैंकको प्रवक्ताको जिम्मेवारी पाउनुभएको हो। २०५८ सालमा बैंक सेवामा प्रवेश गर्नुभएका पौडेलको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, भुक्तानी प्रणाली विभाग, विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग लगायतको कार्यानुभव रहेको छ। ■

थापा कार्यकारी निर्देशकमा बढुवा

गभर्नरको कार्यालयका का.मु. कार्यकारी निर्देशक राजनविक्रम थापा अधिकृत विशिष्ट (कार्यकारी निर्देशक) पदमा बढुवा हुनुभएको छ। नेपाल राष्ट्र बैंक सञ्चालक समितिको

२०८२ कात्तिक १६ गते बसेको बैठकको निर्णयबाट उहाँ कार्यकारी निर्देशकमा बढुवा हुनुभएको हो। बढुवासँगै उहाँ संस्थागत योजना तथा जोखिम व्यवस्थापन विभागमा

पदस्थापन हुनुभएको छ। थापा २०५३ चैत २७ गते बैंक सेवा प्रवेश गर्नुभएको थियो। **नेपाल राष्ट्र बैंक समाचार** उहाँलाई हार्दिक बधाई ज्ञापन गर्दछ। ■

कार्यकारी निर्देशक भट्टको अवकाश

गभर्नरको कार्यालयका कार्यकारी निर्देशक डा. गुणाकर भट्टले २०८२ कात्तिक ६ देखि बैंक सेवाबाट अवकाश पाउनुभएको छ।

२०५७ असार १ गते बैंक सेवा प्रवेश गर्नुभएका भट्टले गभर्नरको कार्यालयसँगै तत्कालीन राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग, आर्थिक अनुसन्धान विभाग, बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग र भुक्तानी प्रणाली विभागको नेतृत्व सम्हाल्नुभएको थियो। उहाँले सात वर्षे सेवा अवधिका

आधारमा अवकाश पाउनुभएको हो।

यसै गरी, टक्सार महाशाखाका निर्देशक लोकेन्द्रप्रसाद अर्यालले कात्तिक २५ देखि अवकाश पाउनुभएको छ। उहाँले ५८ वर्षे उमेर हदका आधारमा अवकाश पाउनुभएको मानव संसाधन व्यवस्थापन विभागले जनाएको छ। **नेपाल राष्ट्र बैंक समाचार** उहाँहरूको सुखद अवकाश जीवनको निम्ति हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछ। ■

प्रकाशक

नेपाल राष्ट्र बैंक, गभर्नरको कार्यालय
सूचना तथा सञ्चार महाशाखा
बालुवाटार, काठमाडौं,
फोन : ५७१८६४१/४२, Ext.: २१३८/२१४०
इमेल : samachar@nrb.org.np,
वेबसाइट : www.nrb.org.np

सम्पादक

डा. सञ्जयप्रसाद मिश्र

सम्पादन सहयोगी

रोशन सेढाई
लालकुमार सुवेदी
नीरज पाण्डेय

ले-आउट

संजीव दाहाल